

GIÁ TRỊ VÀ SỨC SỐNG BỀN VỮNG CỦA CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN

**CÔNG HIẾN CỦA V.I.LÊNIN TRONG VIỆC PHÁT TRIỂN
CHỦ NGHĨA VÔ THẦN KHOA HỌC**

NGUYỄN ĐÌNH BẮC (*)

Điều kiện lịch sử mới đặt ra yêu cầu cũng như cho phép V.I.Lênin bảo vệ, bổ sung thêm nhiều luận điểm mới, đồng thời hiện thực hóa và làm sâu sắc tư tưởng của các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác trên rất nhiều vấn đề về tôn giáo, giải quyết vấn đề tôn giáo, xây dựng thế giới quan vô thần,... Qua đó đã phát triển và nâng chủ nghĩa vô thần khoa học lên một tầm cao mới. Do vậy, việc đi sâu phân tích có hệ thống những công hiến của V.I.Lênin trong phát triển chủ nghĩa vô thần khoa học có ý nghĩa lý luận và giá trị thực tiễn sâu sắc.

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng sôi nổi, với lòng nhiệt huyết của một chiến sĩ cộng sản kiên cường và trí tuệ thiên tài của một nhà tư tưởng lớn, V.I.Lênin đã để lại cho nhân loại tiến bộ nói chung và phong trào cộng sản, công nhân quốc tế nói riêng một kho tàng tư tưởng, lý luận vô cùng quý báu trên rất nhiều lĩnh vực. Tư tưởng, sự nghiệp và những công hiến lớn lao của Người gắn liền với việc bảo vệ, bổ sung, phát triển và vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác, trong đó có chủ nghĩa vô thần khoa học.

Chủ nghĩa vô thần khoa học là một bộ phận không tách rời của triết học Mác - Lênin, được C.Mác và Ph.Ăngghen xây dựng vào những năm 40 của thế kỷ XIX, gắn liền với cuộc cách mạng trong triết học do các ông thực hiện. Sau khi C.Mác và Ph.Ăngghen qua đời, những người bạn và những người học trò của

các ông đã có những đóng góp quan trọng trong việc nghiên cứu, truyền bá chủ nghĩa vô thần khoa học. Tuy nhiên, người có công lao to lớn nhất trong việc bảo vệ và phát triển sáng tạo chủ nghĩa vô thần khoa học trong điều kiện mới chính là V.I.Lênin.

Thực tế cho thấy, điều kiện lịch sử mới đã đòi hỏi cũng như cho phép V.I.Lênin vận dụng, phát triển và hiện thực hóa toàn diện chủ nghĩa Mác, trong đó có chủ nghĩa vô thần khoa học. Đó là, vào cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX, chủ nghĩa tư bản đang chuyển sang giai đoạn phát triển đế quốc chủ nghĩa, vấn đề giành chính quyền ở Nga đã đặt ra trực tiếp. Nhưng, chế độ Nga hoàng câu kết chặt chẽ với giáo hội Chính thống giáo, thực hiện nhiều âm mưu, thủ đoạn xảo quyệt vừa tuyên

(*) Khoa Triết học, Học viện Chính trị - Bộ Quốc phòng.

truyền mê hoặc nhân dân, tổ chức các tín đồ biểu tình ủng hộ chính phủ phản động, vừa thành lập các tổ chức phản động tàn sát các tín đồ tôn giáo nhằm chia rẽ các lực lượng cách mạng.

Trong khi đó, nội bộ Đảng Dân chủ xã hội Nga lại xuất hiện những nhận thức, quan điểm, thái độ đối với vấn đề tôn giáo không đúng đắn, xa rời lập trường, quan điểm của chủ nghĩa Mác. Điều đó không những làm suy yếu vai trò lãnh đạo, uy tín, sức chiến đấu của Đảng, mà còn không thể xây dựng khối liên minh chiến lược giữa giai cấp công nhân và giai cấp nông dân, sự đoàn kết gắn bó của các lực lượng cách mạng, làm cho cách mạng không thể giành thắng lợi. Vì thế, lúc này vấn đề tôn giáo không chỉ là vấn đề nhận thức tư tưởng lý luận mà còn là vấn đề chính trị, vấn đề đấu tranh giữa lực lượng cách mạng với các thế lực phản cách mạng.

Đứng trước tình hình đó, V.I.Lênin đã tích cực nghiên cứu, bổ sung và phát triển học thuyết vô thần mácxít, đồng thời vận dụng sáng tạo vào giải quyết các vấn đề cơ bản, cấp thiết của cách mạng vô sản ở Nga khi đó. Điều này được thể hiện thông qua việc Người đã viết một loạt bài có liên quan, tiêu biểu như *Chủ nghĩa xã hội và tôn giáo*, *Về thái độ của đảng công nhân đối với tôn giáo*, *Các giai cấp và các đảng trong mối quan hệ với tôn giáo và nhà thờ*, *Chủ nghĩa duy vật và chủ nghĩa kinh nghiệm phê phán*, *Về ý nghĩa của chủ nghĩa duy vật chiến đấu*, v.v.. Và, trong các tác phẩm của mình, V.I.Lênin tiếp

tục phân tích sâu sắc để truyền bá, thống nhất nhận thức tư tưởng cơ bản của C.Mác và Ph.Ăngghen về nguồn gốc, bản chất của tôn giáo, thái độ của giai cấp vô sản đối với tôn giáo, lập trường, phương pháp giải quyết vấn đề tôn giáo trong Đảng Dân chủ xã hội và phong trào công nhân Nga,... Qua đó, V.I.Lênin đã làm sâu sắc thêm và cụ thể hóa nhiều vấn đề mà các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác chưa có điều kiện nghiên cứu; đồng thời, nâng chủ nghĩa vô thần khoa học lên một tầm cao mới. Biểu hiện cụ thể là:

1. V.I.Lênin phát triển và làm sâu sắc quan điểm của các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác về nguồn gốc, bản chất, chức năng của tôn giáo - một cống hiến quan trọng trong phát triển chủ nghĩa vô thần khoa học.

Kế thừa tư tưởng của C.Mác và Ph.Ăngghen về nguyên nhân, nguồn gốc làm nảy sinh tôn giáo, V.I.Lênin đã đi sâu phân tích, trình bày rõ ràng và toàn diện về cả nguồn gốc nhận thức, nguồn gốc xã hội và nguồn gốc tâm lý của tôn giáo. Trong đó, *về nguồn gốc nhận thức của tôn giáo*, V.I.Lênin cho rằng, tôn giáo xuất hiện không chỉ đơn giản là do nhận thức hạn chế hay sự thiếu hiểu biết, “cùng khổ và dốt nát” của con người, mà nó còn nằm ngay trong phép biện chứng của quá trình nhận thức: Nhận thức phát triển theo đường xoáy ốc, và trong quá trình đó có thể dẫn tới sự đơn giản, phiến diện, xô cứng, ảo tưởng và do vậy, cũng có thể dẫn đến chủ nghĩa duy tâm và tôn giáo. Người đã viết: “Nhận thức của con người

không phải là (...) một đường thẳng, mà là một đường cong đi gần vô hạn đến một loạt những vòng tròn, đến một vòng xoáy ốc. Bất cứ đoạn nào, khúc nào, mảnh nào của đường cong ấy cũng có thể chuyển hóa (chuyển hóa một cách phiến diện) thành một đường thẳng độc lập, đầy đủ, đường thẳng này (nếu chỉ thấy cây không thấy rừng) sẽ dẫn đến vũng bùn, đến chủ nghĩa thầy tu"(1).

Mặt khác, trong quá trình trừu tượng hóa để hình thành cái chung trong tư duy, do sức tưởng tượng bay bổng đã làm cho cái tưởng tượng đó cách xa sự vật, hiện tượng ban đầu, từ đó dễ rơi vào ảo tưởng, thần thánh hóa đối tượng nhận thức và dẫn đến sự hình thành tôn giáo. Có thể nói, việc phát hiện ra khả năng này sinh tôn giáo ngay trong quá trình nhận thức là một đóng góp mới, mang tính đột phá của V.I.Lênin vào phương pháp luận mácxít trong nghiên cứu về nguồn gốc của tôn giáo.

Về nguồn gốc xã hội của tôn giáo, từ sự phê phán quan điểm của những người cấp tiến và những người duy vật trong giai cấp tư sản, khi họ cho rằng, nguồn gốc của tôn giáo là do tình trạng ngu dốt của nhân dân, theo V.I.Lênin, quan điểm đó không đúng, không triệt để, "đó là quan điểm văn hóa chủ nghĩa nông cạn, chật hẹp kiểu tư sản. Một quan điểm như thế không giải thích được khía sâu sắc nguồn gốc của tôn giáo, không giải thích theo quan điểm duy vật mà là theo quan điểm duy tâm"(2). Trái lại, "trong các nước tư bản chủ nghĩa hiện nay, những nguồn gốc ấy của tôn giáo chủ yếu là những nguồn

gốc xã hội"(3). Mặt khác, trên cơ sở phân tích sự bần cùng hóa của giai cấp công nhân và nhân dân lao động dưới sự bóc lột của tư bản, V.I.Lênin đã khẳng định: Chính sự áp bức, bóc lột hết sức tàn bạo, dã man, vô nhân đạo của giai cấp tư sản đã đẩy giai cấp công nhân và nhân dân lao động đến chỗ bần cùng, túng quẫn, bất lực và bế tắc, từ đó dẫn họ đến với tôn giáo. Người viết: "Sự áp bức đối với quần chúng lao động về mặt xã hội, tình trạng có vẻ hoàn toàn bất lực của họ trước những thế lực mù quáng của chủ nghĩa tư bản đang hàng ngày hàng giờ gây ra cho những người lao động bình thường những nỗi thống khổ cực kỳ ghê gớm, những sự đau thương thật là khủng khiếp, nhiều gấp nghìn lần so với những biến cố phi thường như chiến tranh, động đất, v.v. đó là những nguồn gốc sâu xa nhất hiện nay của tôn giáo"(4).

Theo V.I.Lênin, đây chính là nguồn gốc cơ bản nhất, chủ yếu nhất, "nguồn gốc thực sự" của các tôn giáo hiện đại và sự khẳng định hay phủ định nguồn gốc này còn là tiêu chuẩn để phân biệt giữa người mácxít chân chính với giai cấp tư sản thiển cận. Người nhấn mạnh: "Nếu quên rằng ách tôn giáo đè nặng trên loài người chẳng qua chỉ là sản phẩm và là phản ánh của ách áp bức kinh tế trong xã hội mà thôi, thì như thế là có đầu óc thiển cận tư sản"(5).

(1) V.I.Lênin. *Toàn tập*, t.29. Nxb Tiến bộ, Mátxcơva, 1981, tr.385-386.

(2) V.I.Lênin. *Sđd*, t.17, tr.515.

(3) V.I.Lênin. *Sđd*, t.17, tr.515.

(4) V.I.Lênin. *Sđd*, t.17, tr.515.

(5) V.I.Lênin. *Sđd*, t.12, tr.174.

Bởi vậy, V.I.Lênin cũng chỉ rõ, để giải quyết triệt để vấn đề tôn giáo, tất yếu phải xuất phát từ nguồn gốc xã hội sâu xa ấy, tức là gắn với cuộc đấu tranh giai cấp của giai cấp vô sản chống lại giai cấp tư sản, chứ không chỉ thuần túy tuyên truyền lý luận một cách chung chung, trừu tượng. Đây là tư tưởng đáng lưu ý, một đóng góp nổi bật của V.I.Lênin trong luận giải về nguồn gốc của tôn giáo.

Cùng với việc phân tích, làm rõ nguồn gốc xã hội và nhận thức của tôn giáo, V.I.Lênin còn chỉ rõ *nguồn gốc tâm lý của tôn giáo*. Trong đó, sự sợ hãi, cô đơn, thất vọng của con người, “đặc biệt là cái chết làm nảy sinh ra sự sợ hãi, lòng tin vào Thượng đế”(6); sự “ngẫu nhiên”, “bất ngờ” trước sức mạnh tự phát của tự nhiên và xã hội cũng là “chất xúc tác” để làm nảy sinh tôn giáo. Người viết: “Sự sợ hãi trước thế lực mù quáng của tư bản, - mù quáng vì quần chúng nhân dân không thể đoán trước được nó, - là thế lực bất cứ lúc nào trong đời sống của người vô sản và người tiểu chủ, cũng đe dọa đem lại cho họ và đang đem lại cho họ sự phá sản “đột ngột”, “bất ngờ”, “ngẫu nhiên”, làm cho họ phải diệt vong, biến họ thành một người ăn xin, một kẻ bần cùng, một gái điếm, và dần họ vào cảnh chết đói, đó chính là *nguồn gốc sâu xa* của tôn giáo hiện đại...”(7).

Những luận điểm của V.I.Lênin về nguồn gốc của tôn giáo chính là sự bảo vệ, kế thừa, đồng thời bổ sung, phát triển và làm sâu sắc tư tưởng, quan điểm của C.Mác, Ph.Ăngghen. Đây

cũng là cơ sở thế giới quan khoa học trong đấu tranh chống các quan điểm sai trái xung quanh vấn đề nguồn gốc ra đời tôn giáo. Đặc biệt, cùng với việc luận giải khoa học nguồn gốc ra đời của tôn giáo, V.I.Lênin còn chỉ ra phương thức cơ bản để xóa bỏ nguồn gốc của tôn giáo. Do vậy, nó có vai trò to lớn đối với sự giác ngộ, tập hợp đông đảo quần chúng tham gia vào cuộc đấu tranh chống lại giai cấp tư sản, với mục tiêu cuối cùng là xóa bỏ tôn giáo trong đời sống con người.

Khi bàn về *bản chất của tôn giáo*, V.I.Lênin đã luận giải và làm sâu sắc thêm tư tưởng của Ph.Ăngghen: “Tôn giáo chẳng qua chỉ là sự phản ánh hư ảo - vào trong óc người - của những lực lượng ở bên ngoài chi phối cuộc sống hàng ngày của họ”(8). Theo V.I.Lênin, tôn giáo là một hình thái ý thức xã hội, nhưng khác các hình thái ý thức xã hội khác, nó phản ánh hoang đường, “lộn ngược” hiện thực khách quan vào đầu óc con người. Người nhấn mạnh, tôn giáo không chỉ đảo lộn, xem “bản chất khách quan coi như là chủ quan, bản chất của giới tự nhiên coi như là khác với giới tự nhiên, coi như là bản chất của con người, bản chất của con người coi như là khác với người, coi như là bản chất không phải người”(9), mà còn phủ nhận mọi quy luật khách quan, mọi suy nghĩ và hành động sáng tạo

(6) V.I.Lênin. *Sđd*, t.29, tr.51.

(7) V.I.Lênin. *Sđd*, t.17, tr.516.

(8) C.Mác và Ph.Ăngghen. *Toàn tập*, t.20. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1995, tr.437.

(9) V.I.Lênin. *Toàn tập*. *Sđd*, t.29, tr.71.

của con người. Mặt khác, tôn giáo còn quy mọi sự tồn tại, vận động, biến đổi của thế giới, từ hoạt động nhận thức của con người tới sự vận động của các thiên hà bao la đều phụ thuộc vào ý chí của Đảng siêu nhiên, phục vụ Đảng siêu nhiên. Cho nên, tôn giáo không chỉ phản ánh xuyên tạc điều kiện, khả năng khách quan mà còn phủ nhận cả quy luật khách quan; không chỉ xuyên tạc quy luật của tự nhiên, xã hội, mà còn xuyên tạc quy luật vận động của tư duy; tôn giáo không chỉ sai lầm trong cách đặt vấn đề, giải quyết vấn đề mà còn sai lầm trong kết thúc vấn đề.

Khi luận giải về *chức năng của tôn giáo*, V.I.Lênin đã tập trung làm rõ một chức năng đặc thù, chủ yếu và có sức hấp dẫn, lôi cuốn nhất của mọi tôn giáo, đó là chức năng đền bù hư ảo. Người viết: "Tôn giáo là thuốc phiện của nhân dân"(10). Đây là sự tiếp tục khẳng định tư tưởng của các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác. Nhưng, điểm mới của V.I.Lênin là ở chỗ, Người còn phân tích và làm rõ sự nguy hại của tôn giáo thông qua chức năng đền bù hư ảo. Sự nguy hại đó được thể hiện ở chỗ: Đối với tín đồ là quần chúng nhân dân lao động (những người bị áp bức, bóc lột), tôn giáo đã ru ngủ, mê hoặc họ, làm cho họ cam chịu thản phận tội lỗi trong cuộc sống trần gian, kéo họ ra khỏi cuộc đấu tranh chống áp bức, bóc lột và tước di thứ vũ khí mạnh nhất của quần chúng nhân dân lao động trong cuộc đấu tranh chống các thế lực phản động - đó là ý chí vùng lên đấu tranh; còn đối với tín đồ là kẻ áp bức, bóc lột, thì tôn giáo đã dạy cho họ

cách biện hộ cho cuộc đời bóc lột. Người chỉ rõ: "Đối với những ai suốt đời vẫn lao động và sống trong cảnh thiêng thốn, tôn giáo dạy họ phải sống theo tinh thần cam chịu và nhẫn nhục trong cuộc sống dưới trần gian, bằng cách làm cho họ hy vọng sẽ được đền đáp khi lên thiên đường. Còn đối với những kẻ sống bằng lao động của người khác, tôn giáo dạy họ hãy làm điều thiện ở thế gian, biện hộ một cách rất rẻ tiền cho toàn bộ cuộc đời bóc lột của chúng, và bán rẻ cho chúng những tấm thẻ để lên thiên đường của những người hạnh phúc"(11).

Với cách phân tích, luận giải như trên, V.I.Lênin đã chỉ ra cho chúng ta thấy được sự độc hại ghê gớm của tôn giáo đối với đời sống xã hội. Đây chính là cơ sở lý luận sắc bén để đấu tranh phê phán các quan điểm, tư tưởng sai trái của các lực lượng phản động cho rằng, tôn giáo là vô hại; đồng thời, là cơ sở khoa học để giáo dục, thức tỉnh quần chúng nhân dân lao động.

Như vậy, thông qua việc bổ sung, luận giải và phát triển tư tưởng của các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác về nguồn gốc, bản chất, chức năng của tôn giáo,... V.I.Lênin đã đặt nền tảng cơ bản và quan trọng nhất trong phát triển chủ nghĩa vô thần khoa học.

2. Đề ra sách lược đúng đắn, khoa học trong giải quyết vấn đề tôn giáo và thực thi sáng tạo, hiệu quả sách lược đó - một cống hiến xuất sắc của V.I.Lênin trong phát triển chủ nghĩa vô thần khoa học.

(10) V.I.Lênin. Sđd, t.12, tr.170.

(11) V.I.Lênin. Sđd, t.12, tr.170.

Trong hoàn cảnh Đảng Dân chủ xã hội Nga đang tổ chức lực lượng để giành chính quyền, Nga hoàng và các thế lực phản động lại lợi dụng tôn giáo để chống lại, V.I.Lênin đã đề ra sách lược giải quyết vấn đề tôn giáo; trong đó xác định rõ nguyên tắc, hình thức, phương pháp giải quyết. Người khẳng định: Giai cấp vô sản cần tôn trọng quyền tự do tín ngưỡng và không tín ngưỡng của quần chúng; các đảng cộng sản cần xác định vị trí các vấn đề tôn giáo trong việc thực hiện sứ mệnh lịch sử của giai cấp vô sản; đoàn kết tập hợp quần chúng, không phân biệt tín ngưỡng, tôn giáo; không xúc phạm, không tuyên chiến với tôn giáo, vạch rõ sự lợi dụng tôn giáo của giai cấp thống trị và các thế lực thù địch. Người nhấn mạnh: "Chúng ta không những phải sẵn sàng kết nạp, mà còn cố gắng để thu hút vào trong Đảng dân chủ xã hội tất cả những công dân còn tin ở Thượng đế; chúng ta nhất định phản đối bất cứ một sự xúc phạm nhỏ nào đến tín ngưỡng tôn giáo của họ, nhưng chúng ta thu hút họ để giáo dục họ theo tinh thần cương lĩnh của chúng ta, chứ không phải để họ tích cực chống lại cương lĩnh ấy"(12).

Đặc biệt, trong giải quyết vấn đề tôn giáo, lần đầu tiên V.I.Lênin đã xác định một cách rõ ràng vị trí của chủ nghĩa vô thần khoa học, của nhiệm vụ tuyên truyền vô thần trong hoạt động của Đảng Cộng sản. Người viết: "Công tác tuyên truyền của chúng ta tất nhiên cũng phải bao gồm công tác tuyên

truyền chủ nghĩa vô thần; công tác xuất bản những sách báo khoa học thích hợp với công tác tuyên truyền đó, mà cho đến nay chính quyền nhà nước nông nô - chuyên chế vẫn cầm đoán và truy tố nghiêm khắc, thì nay phải trở thành một trong những ngành hoạt động của đảng ta"(13). V.I.Lênin khẳng định, việc giáo dục chủ nghĩa vô thần cần khoa học phải phục tùng nhiệm vụ cơ bản - cuộc đấu tranh của quần chúng bị bóc lột chống lại giai cấp bóc lột; phải phân biệt chính xác giữa tôn giáo như một hệ tư tưởng xa lạ với chủ nghĩa Mác và những người lao động chịu ảnh hưởng của tôn giáo.

Người còn chỉ ra rằng, việc khắc phục ảnh hưởng của tôn giáo trong quần chúng nhân dân cần phải được kết hợp với việc giáo dục tư tưởng mácxít, đạo đức cộng sản chủ nghĩa, thế giới quan khoa học. V.I.Lênin nhấn mạnh, việc nhân dân lao động nhận thức được những lợi ích cơ bản của mình, việc tham gia tích cực của họ vào cuộc đấu tranh để cải tạo xã hội là con đường chắc chắn nhất để khắc phục ảnh hưởng tôn giáo ở họ. Theo V.I.Lênin, "không nên chỉ bó hẹp cuộc đấu tranh chống tôn giáo trong một cuộc tuyên truyền trừu tượng về mặt tư tưởng: Không nên quy cuộc đấu tranh chống tôn giáo thành một cuộc tuyên truyền như thế; phải gắn liền cuộc đấu tranh ấy với thực tiễn cụ thể của phong

(12) V.I.Lênin. Sđd., t.17, tr.511.

(13) V.I.Lênin. Sđd., t.12, tr.173.

trào giai cấp nhằm tiêu diệt nguồn gốc xã hội của tôn giáo"(14).

Mặt khác, không dừng lại ở việc truyền bá, bảo vệ, phát triển thống nhất tư tưởng của các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác về tôn giáo, V.I.Lênin còn hiện thực hóa sách lược giải quyết vấn đề tôn giáo trong quá trình giành và giữ chính quyền Xôviết một cách phù hợp, khoa học và hiệu quả. Thực tiễn đã chứng minh, trong quá trình lãnh đạo cách mạng Nga, V.I.Lênin đã thành công trong việc tập hợp quần chúng có tín ngưỡng tôn giáo vào công cuộc đấu tranh giành và giữ chính quyền Xôviết. Người đã đấu tranh không khoan nhượng với các trào lưu tư tưởng phi mácxít về tôn giáo, chống khuynh hướng "tả khuynh" vô chính phủ muốn đưa cuộc đấu tranh chống tôn giáo lên trên cuộc đấu tranh chính trị theo kiểu Bixmác, Đuyrinh, Blängxki. Đồng thời, Người đã phê phán khuynh hướng " hữu khuynh", cơ hội, thỏa hiệp với tôn giáo dưới vỏ bọc "tôn giáo là việc tư nhân" cả với đảng của giai cấp công nhân, từ đó dẫn tới thái độ diều hòa với tôn giáo và giáo hội, làm phương hại đến cuộc đấu tranh giai cấp của giai cấp vô sản.

Bên cạnh đó, V.I.Lênin đã sớm nhận ra và đấu tranh ngăn chặn xu hướng "tạo thần" và "tim thần" muốn kết hợp phong trào xã hội - dân chủ với lòng tin tôn giáo, mang vào chủ nghĩa xã hội màu sắc niềm tin tôn giáo. Trong nhiều bài viết, V.I.Lênin đã phân tích sâu sắc cẩn nguyên, tác hại của các trào lưu đó, và chỉ ra thực chất của các tư tưởng này

là những "độc tố ngọt ngào nhất và được che giấu khéo léo nhất trong những viên kẹo bọc bằng đủ mọi loại giấy màu sắc sô!"(15).

Khi chính quyền đã về tay nhân dân, trong quá trình xây dựng xã hội mới, mặc dù bận rất nhiều việc, nhưng V.I.Lênin vẫn luôn quan tâm đến vấn đề tôn giáo. Ngày 23 - 1 - 1918, Người đã tuyên bố Sắc luật "Về việc tách giáo hội ra khỏi nhà nước, trường học ra khỏi nhà thờ". Đây là văn kiện pháp lý đầu tiên của loài người ghi nhận không chỉ quyền tự do tín ngưỡng tôn giáo, mà cả quyền tự do vô thần. Ngày 2 - 4 - 1919, V.I.Lênin gửi thư cho Bakhvalop, yêu cầu cho phép tổ chức tôn giáo tiếp tục xây dựng nhà thờ. Ngày 26 - 12 - 1921, phát biểu tại Hội nghị của các đại biểu ngoài đảng, V.I.Lênin tiếp tục khẳng định: "Theo Hiến pháp của chúng ta, theo đạo luật cơ bản của nước cộng hòa chúng ta, thì quyền tự do tín ngưỡng về tôn giáo đã được tuyệt đối bảo đảm cho mọi người"(16).

3. Gắn chủ nghĩa vô thần với thế giới quan duy vật, đồng thời tạo sự liên minh vững chắc giữa chủ nghĩa vô thần với khoa học tự nhiên - một sáng tạo độc đáo của V.I.Lênin trong hình thành thế giới quan vô thần khoa học.

Với V.I.Lênin, chủ nghĩa vô thần khoa học không chỉ là sự phủ định và phê phán tôn giáo, mà còn là lý luận về sự hình thành thế giới quan duy vật

(14) VI Lenin. *Sđd*, t.17, tr.514-518.

(15) VI Lenin. *Sđd*, t.48, tr.294.

(16) VI Lenin. *Sđd*, t.44, tr.410.

khoa học trong quần chúng nhân dân lao động. Do đó, Người đặc biệt chú ý lý giải nguyên tắc thống nhất, không thể chia cắt được của thế giới quan duy vật và chủ nghĩa vô thần. Khi phát triển triết học mácxit, V.I.Lênin đã nghiên cứu toàn diện những cơ sở triết học của chủ nghĩa vô thần khoa học. Người vạch ra sự đối lập cơ bản giữa thế giới quan duy vật biện chứng với sự nhận thức thế giới theo quan điểm duy tâm - tôn giáo, vạch trần bản chất tín ngưỡng của chủ nghĩa duy tâm triết học. Đồng thời, đấu tranh kiên quyết chống lại mọi mưu toan tách chủ nghĩa vô thần khỏi triết học duy vật, vạch trần sự vụ khống có ác ý của những kẻ chống chủ nghĩa Mác khi chúng quả quyết rằng, đường như cuộc đấu tranh của những người mácxit chống lại tôn giáo chỉ là do những đòi hỏi bắt buộc của cuộc đấu tranh chính trị. Người nhấn mạnh: Những ai muốn hiểu thái độ của chủ nghĩa Mác đối với tôn giáo, đòi hỏi phải hiểu một cách thấu đáo những cơ sở triết học của nó và những kinh nghiệm của nền dân chủ xã hội thế giới để nhận thức được rằng, cả trong vấn đề này, đường lối chính trị được liên kết hữu cơ với những cơ sở triết học của nó.

Ngoài ra, V.I.Lênin còn bổ sung thêm ý nghĩa to lớn của sự liên minh giữa chủ nghĩa vô thần với khoa học tự nhiên trong cuộc đấu tranh chung chống lại nọc độc tôn giáo, chống lại chủ nghĩa duy tâm và chủ nghĩa tín ngưỡng. Trong cuộc đấu tranh chống tôn giáo, như nhiều lần Người đã vạch ra, là phải dựa

trên khoa học tiên tiến được trang bị bởi một thế giới quan tiên tiến, một thế giới quan duy vật triệt để - triết học duy vật biện chứng đang đấu tranh cho tiến bộ xã hội, cho sự giải phóng hoàn toàn nhân loại về mặt xã hội và tinh thần. Chính nhận thức về chức năng thế giới quan của khoa học, ý nghĩa to lớn của nó trong giáo dục quần chúng, trong việc xây dựng lại toàn bộ văn hóa tinh thần trên cơ sở khoa học vững chắc là điểm xuất phát cho những đòi hỏi cơ bản của V.I.Lênin - tổ chức một sự hợp tác chặt chẽ giữa những nhà triết học duy vật với những nhà khoa học tự nhiên.

Vì nhiều lý do khác nhau, V.I.Lênin chưa có điều kiện để cập toàn diện tất cả các mặt, các khía cạnh riêng rẽ của chủ nghĩa vô thần khoa học, như văn hóa tôn giáo, những ảnh hưởng tích cực của nó, v.v.. Song, việc bảo vệ, bổ sung thêm nhiều luận điểm mới, đồng thời cụ thể hóa và làm sâu sắc tư tưởng của các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác trên rất nhiều vấn đề về tôn giáo, giải quyết vấn đề tôn giáo,... là minh chứng rõ ràng, sinh động và đầy thuyết phục về những đóng góp quan trọng, những cống hiến nổi bật của V.I.Lênin trong phát triển chủ nghĩa vô thần khoa học. Những đóng góp đó không chỉ là vũ khí lý luận sắc bén trong cuộc đấu tranh chống lại các quan điểm, tư tưởng sai trái, phản động của các thế lực thù địch chống phá chủ nghĩa Mác, mà còn là cơ sở khoa học, "cẩm nang" để các Đảng Cộng sản và giai cấp cách mạng nghiên cứu, vận dụng trong thực tiễn ở mỗi nước. □